

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

שימוש משטרת ישראל באקדח טייזר

19 במאי 2013

” בסיוון תשע”ג

כתיבה: אוריאנה אלמסי

אישור: שלי לוי, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת ”דברי הכנסת”

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240 / 1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, חה"כ אמנון כהן, והוא עוסק בשימוש משטרת ישראל באקדח טייזר.

במסמך נציג את אקדח הטייזר; נסקור את נוהל משטרת ישראל לשימוש באקדח ואת הדיון המתקיים בנוגע להשלכות הבריאותיות של פגיעה ממנו, ונציג נתונים בדבר היקף השימוש באקדח טייזר במשטרת ישראל. נציין כי בעקבות פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת לגורמי האכיפה והמשפט בבקשה לקבל נתונים על היקף השימוש הלא-מידתי באקדח טייזר במשטרת ישראל, כלומר שימוש שלא על-פי הנוהל, נענינו כי אין בידיהם נתונים על מספר התלונות שהוגשו נגד שוטרים בעניין זה.

1. מכשיר שליטה חשמלי טייזר M-26

מכשיר שליטה חשמלי טייזר מדגם M-26 (להלן: אקדח טייזר), הוא אקדח שבהפעלתו נפרק מטען חשמלי, הגורם הן לכאב והן לגירוי המערכת העצבית ומערכת השרירים המנטרל את תנועתו של האדם שנגדו הוא מופעל. בעת השימוש באקדח טייזר נורים שני חצים, המחוברים לאקדח באמצעות חוטי הולכה מבודדים, ודרכם מועבר המטען החשמלי אל החשוד. החצים הם חד-פעמיים.

© <http://www.taser.com/products/self-defense-products/taser-m26c>

כל לחיצה על הדק האקדח פורקת מטען חשמלי למשך 5 שניות. על-פי משטרת ישראל, מתח החשמל המוזרם לגוף האדם מאקדח טייזר הוא 5,000 וולט וזרם החשמל מגיע ל-3.6 אלפית אמפר, ומכאן שעוצמת ההספק החשמלי היא 18 ואט. לשם ההשוואה, בעת מגע בשקע חשמל ביתי מתח החשמל המוזרם לגוף האדם הוא 220 וולט וזרם החשמל הוא 16 אמפר, ומכאן שעוצמת ההספק החשמלי היא 3,520 ואט. עם הפסקת פריקת המטען החשמלי מהאקדח נפסקת מיד השפעתו על החשוד.¹

את אקדח הטייזר מדגם M-26 אפשר להפעיל בשתי דרכים: הפעלה מרחוק, כפי שתואר לעיל, והפעלה במגע ישיר, כשוקר חשמלי - הפעלה זו גורמת לכאב אך לא לאובדן שליטה בשרירים.

¹ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

המכשיר שבו משתמשת משטרת ישראל מיוצר על-ידי חברה אמריקנית בשם Taser International² המתמחה בייצור מכשירים המוגדרים "פחות מקטלניים". אמצעי פחות מקטלני הוא אמצעי שתוצאת הפעלתו אינה קטלנית ופגיעתו מידתית בנסיבות העניין.

בשנים האחרונות יותר ויותר ארגוני שיטור וצבא משתמשים באקדחי טייזר, ועל-פי הערכות, יותר מ-15,000 ארגונים כאלה משתמשים בו כיום.³ מבדיקה שערך מרכז המחקר והמידע של הכנסת בשנת 2011 נמצא כי מתשע מדינות שנבדקו, בארבע מדינות השתמשה המשטרה באקדח טייזר: מדינת ניו-יורק, הרפובליקה הצ'כית, ניו-זילנד ופינלנד.⁴ לדברי משטרת ישראל, באקדח זה משתמשות גם המשטרות בקנדה, בריטניה, צרפת, גרמניה, אוסטרליה, בדנמרק, אירלנד, שבדיה, שווייץ, ספרד, פורטוגל, הולנד ועוד.⁵

2. הכנסתו לשימוש של אקדח הטייזר בפעילות משטרת ישראל

אקדח הטייזר מיובא לישראל על-ידי חברת "קונטקט אינטרנשיונל (קליע בע"מ)", והוא משווק אך ורק לכוחות הביטחון: המשטרה, שירות בתי-הסוהר, צה"ל ומערכת הביטחון.⁶ נציין כי אין תקינה ישראלית לאקדח טייזר, ולכן הוא אינו נבדק על-ידי מנהל התקינה במשרד הכלכלה.⁷ כמו כן ייבוא או שיווק אקדח הטייזר בישראל אינו מחייב את אישור יחידת אמ"ר (אביזרים ומכשירים רפואיים) במשרד הבריאות.⁸ עם זאת, רישיון הייבוא של האקדח, הניתן על-ידי משרד הכלכלה, מותנה בשיווקו אך ורק לכוחות הביטחון.⁹

מסמך זה מתמקד בשימוש באקדח טייזר במשטרת ישראל ולכן נעסוק להלן בהכנסתו לשימוש של מכשיר זה במשטרה.

---

² רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

³ [U.S Department of Justice – National Institute of Justice \(NIJ\), Police Use of Force, Taser and Other Less-Lethal Weapon, May 2011.](#)

⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, סוגי נשק לא-קטלני שבשימוש המשטרה – סקירה משווה, כתב אורי טל-ספירו, 10 באוגוסט 2011. המדינות שנבדקו הן אסטוניה, ניו-יורק, דנמרק, הרפובליקה הצ'כית, ניו-זילנד, סלובניה, פינלנד, קפריסין, קרואטיה ושבדיה.

⁵ מתוך: מכתב מאת אגף המבצעים במטה הארצי של משטרת ישראל לאגודה לזכויות האזרח בישראל בנושא: "פניית האגודה לזכויות האזרח – נוהלי שימוש בטייזר", 14 במאי 2012.

⁶ מתוך: אתר האינטרנט של חברת "קונטקט אינטרנשיונל (קליע בע"מ)", כניסה אחרונה: 5 במאי 2013. חברת קונטקט אינטרנשיונל היא היבואן הבלעדי של אקדח הטייזר לישראל.

⁷ אמנון בן-דוד, אל"מ (מיל'), מנהל שיווק "טייזר ישראל", מכתב, 6 במאי 2013.

⁸ איגור דוסלוביץ', מרכז תקינה בכיר במנהל התקינה במשרד הכלכלה, שיחת טלפון, 9 במאי 2013.

⁹ ד"ר נדב שפר, מנהל אגף ציוד רפואי (אמ"ר) במשרד הבריאות, דואר אלקטרוני, 8 במאי 2013.

⁹ מוזל מימון, מרכזת בכירה ביחידת תעשייה ורישוי, מחוז תל-אביב והמרכז, משרד הכלכלה, שיחת טלפון, 9 במאי 2013.

אקדח הטייזר נכנס לשימוש מבצעי במשטרת ישראל במחצית הראשונה של שנת 2010. כאמור, מכשיר זה מוגדר פחות מקטלני, כלומר אמצעי שתוצאת הפעלתו אינה קטלנית ופגיעתו מידתית בנסיבות העניין. לדברי משטרת ישראל, השימוש באמצעים מסוג זה נועד להפחית ככל שניתן את השימוש בכלי ירי קטלניים ולמנוע פציעה, הן של חשודים והן של שוטרים, עקב הפעלת כוח פיזי סביר. אמצעי זה נועד לצמצם ככל האפשר את המגע הבלתי אמצעי בין השוטר לבין החשוד, ולאפשר הפרעה זמנית בתפקודו של החשוד, שתאפשר את השלמת ביצוע המעצר עם סיכון מינימלי לחשוד ולשוטר ובלי לגרום לחשוד לנזק גופני או בריאותי בלתי הפיך.¹⁰

יש לציין כי גם על-פי פרסומי הסוכנות למחקר, הערכה ופיתוח של משרד המשפטים האמריקני, National Institute of Justice (להלן: NIJ)¹¹ אקדח הטייזר אינו נחשב לנשק אלא למכשיר שליטה חשמלי (CED – Conducted Energy Devices).¹²

אקדח הטייזר שונה משאר האמצעים המוגדרים פחות מקטלניים שבשימוש המשטרה, כגון תרסיס פלפל, רובה כדורי גז, אלות ורימון סנוור (גליל גומי שחור שגורם להבזק מסנוור ומשמיע קול פיזי), שכן אמצעים אלה גורמים לכאב בלבד. כיוון שאנשים המכורים לסמים ולאכזוהול, אנשים הסובלים מבעיות נפשיות מסוימות ואנשים תוקפניים ממוקדי מטרה הם בעלי סף כאב גבוה, עלה הצורך במכשיר שיסייע להשתלט על אדם בעת התפרעות לא רק על-ידי גרימת כאב אלא גם באופן שינטרל את יכולת התנועה של החשוד, ולכן הוכנס אקדח הטייזר לשימוש במשטרה.¹³ לדוגמה, בהשוואה לתרסיס פלפל יש לאקדח טייזר כמה יתרונות: השימוש בתרסיס פלפל תלוי בכיוון הרוח, הפעלתו מתבצעת במרחק של 2 מטרים בלבד מהחשוד, התרסיס חייב לפגוע בפניו של החשוד כדי שישפיע עליו, התזה מקרוב לעבר החשוד עלולה לפגוע בשוטר והתרסיס מנטרל את החשוד באופן חלקי. שימוש באקדח טייזר, לעומת זאת, אינו תלוי בכיוון הרוח, אפשר להפעילו במרחק של 5 מטרים מהחשוד, פגיעתו אינה מוגבלת לאזור הפנים, והסכנה לפגיעה בשוטר רלוונטית רק אם הירי נעשה מקרוב. נוסף על כך, כאמור, פגיעה החיצים של אקדח הטייזר מנטרלת את תנועתו של החשוד באופן מלא.¹⁴

לפני שניתן אישור להכנסתו של אמצעי או טכנולוגיה כלשהם לשימוש המשטרה נערכת במשטרה עבודת מטה שבוחנת אם האמצעי עונה על צרכיה המבצעיים של המשטרה, אם יש התאמה מלאה בין האמצעי לייעודו, אם האמצעי עומד בתבחינים חוקיים ורפואיים, אם השימוש בו אינו גורם לפגיעה בחפים מפשע או בבלתי מעורבים באירוע ואם הוא מבטיח את בטיחותו של השוטר המפעיל. בעבודת המטה משתתפים, בין היתר, קצין הרפואה הראשי של המשטרה, נציג מחלקת בטיחות ויועצים משפטיים.¹⁵ לאחר פיילוט מבצעי שערכה משטרת ישראל בעשר יחידות של המשטרה, שנמשך ממרס 2009 עד

¹⁰ מתוך: מכתב מאת אגף המבצעים במטה הארצי של משטרת ישראל לאגודה לזכויות האזרח בישראל בנושא: "פניית האגודה לזכויות האזרח – נוהלי שימוש בטייזר", 14 במאי 2012.

¹¹ National Institute of Justice (NIJ) – סוכנות עצמאית ובלתי תלויה אשר מספקת מחקר ומידע למשרד המשפטים האמריקני על מנת לשפר את המידע בתחום הפשיעה האכיפה והמשפט על בסיס מחקרים.

¹² U.S Department of Justice – National Institute of Justice (NIJ), Police Use of Force, Tasers and Other Less-Lethal Weapons. May 2011.

¹³ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", נספח ה' – רפואה, תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

¹⁴ רפ"ק אורית פרידמן, דוברת אג"מ, ורפ"ק שיר גולוס, מחלקת סיור אג"מ, משטרת ישראל, "נטרול ישיר", כתב העת **מראות משטרה**, 231 (2009), עמ' 30.

¹⁵ מתוך: מכתב מאת אגף המבצעים במטה הארצי של משטרת ישראל לאגודה לזכויות האזרח בישראל בנושא: "פניית האגודה לזכויות האזרח – נוהלי שימוש בטייזר", 14 במאי 2012.

לתחילת 2010, הוכנס אקדח הטייזר לשימוש במשטרה כאמצעי פחות מקטלני נוסף.¹⁶ יש לציין כי בבואה לבחון שימוש באמצעים פחות מקטלניים חדשים נסמכת משטרת ישראל גם על פרסומי NIJ.¹⁷

3. הסדרת השימוש באקדח טייזר במשטרת ישראל

אקדח הטייזר אינו תחליף לכלי הנשק שנמצא ברשות השוטר, ונוהל פתיחה באש אינו חל על השימוש בו. כמו כן, אקדח זה אינו נשק אישי אלא נשק יחידתי, כלומר עם סיום המשימה השוטר מפקיד את אקדח הטייזר בכספת של היחידה.

הסדרת השימוש באקדח טייזר במשטרה קבועה בנוהל המבצעי הנוכחי של משטרת ישראל, שכותרתו "נוהל הפעלת טייזר", שפורסם ב-1 במאי 2012.¹⁸

על-פי הנוהל, רק שוטר שעבר הכשרה מיוחדת להפעלת אקדח טייזר רשאי להשתמש בו, אולם שימוש זה אינו מוגבל לבעלי דרגות או תפקידים מסוימים. ההכשרה לשימוש באקדח טייזר נמשכת יום שלם (7.5 שעות), ובסופה על השוטר לעמוד בהצלחה בבחינת הסמכה. ההכשרה כוללת, בין היתר, הכרת המכשיר; תרגול של הרכבה ופירוק של מחסנית החצים; הפעלת המכשיר; שיעור בנושא סמכויות השימוש באקדח טייזר; ניתוח אירועים; שיעור בעזרה ראשונה המועבר על-ידי חובש; שיעור בטיחות; תרגול מעשי ומבחן הסמכה.¹⁹

ההסמכה לשימוש באקדח טייזר ניתנת לשנה, ועל מנת לחדשה נדרש השוטר לעבור בכל שנה אימון רענון, ובו שיעור סמכויות, עזרה ראשונה, תחקירי אירוע והפקת לקחים, אימון בטיחות ותרגול מעשי.

השימוש באקדח טייזר מותר במקרים אלה:

- 1) כסמכות נלווית לביצוע מעצר;
- 2) לשם הגנה עצמית;
- 3) כאמצעי לריסון עצור.

יש לציין כי השימוש באקדח טייזר מותר במקרים אלו רק בפעילות שיטור שאינה במסגרת של טיפול בהפרות סדר.

השימוש באקדח טייזר כשוקר חשמלי מותר במקרים אלה:

- 1) אם החשוד נמצא במרחק של עד מטר אחד מהשוטר;
- 2) אם ההפעלה מרחוק לא בוצעה כראוי;
- 3) אם נדרש להשלים סגירת מעגל חשמלי.

¹⁶ אמנון בן-דוד, אל"מ (מיל') מנהל שיווק "טייזר ישראל", מכתב, 6 במאי 2013; רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013; רב-פקד אורית פרידמן, דוברת אג"מ, ורב-פקד שיר גולוס, מחלקת סיור אג"מ, משטרת ישראל, "נטרול ישיר", כתב העת **מראות משטרה**, 231 (2009), עמ' 30.

¹⁷ מתוך: מכתב מאת אגף המבצעים במטה הארצי של משטרת ישראל לאגודה לזכויות האזרח בישראל בנושא: "פניית האגודה לזכויות האזרח – נוהלי שימוש בטייזר", 14 במאי 2012; -אתר האינטרנט של הסוכנות למחקר, מידע ופיתוח של משרד המשפטים האמריקני (NIJ).

¹⁸ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

¹⁹ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", נספח א' – מערך שיעור הסמכת טייזר, תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

על-פי הנוהל הנוכחי, על השוטר להזהיר את החשוד לפני הפעלת המכשיר במילים אלו: **"עצור או שאני מפעיל טייזר"**. נציין כי בנוהל אין התייחסות לצורך להזהיר את החשוד בשפה המובנת לו, כלומר בשפה שאינה עברית, אם יש צורך בכך. במקרה של הגנה עצמית ואם נסיבות האירוע אינן מאפשרות זאת, השוטר אינו מחויב להזהיר את החשוד.²⁰

אם החשוד ממשיך בהתנהגותו, על השוטר לכוון את האקדח לעבר מרכז הגוף הקדמי או האחורי של החשוד, וללחוץ **"לחיצה אחת קצרה על הדק המכשיר"** (ההדגשה במקור). פריקת המטען החשמלי נמשכת כל זמן הלחיצה על ההדק.²¹

כאמור, כל לחיצה על הדק הטייזר פורקת מטען חשמלי למשך 5 שניות. אם יש צורך להמשיך ולנטרל את העצור יותר מ-5 שניות, יש ללחוץ על ההדק פעם נוספת או ללחוץ על ההדק לחיצה ממושכת, אך בכל מקרה אין להפעיל את המכשיר יותר מ-10 שניות רצופות או ללחוץ על ההדק יותר משתי לחיצות של 5 שניות כל אחת.²²

ככלל, **חל איסור לירות לעבר הראש, הפה, העיניים ואזור המפשעה של החשוד**. במהלך הכשרת השוטרים לשימוש במכשיר ניתנת גם הדרכה כיצד להוציא את החצים מגופו של החשוד. אם החצים פגעו באזורים רגישים בגוף, אסור לשוטר להוציאם ובאחריותו להביא את הנפגע בפני רופא כדי שהוא יוציא את החצים.²³ נוסף על כך, אסור להפעיל את המכשיר באזורים דליקים או כאשר החשוד נמצא במקומות שהוא עלול ליפול מהם בשל אובדן השליטה על השרירים.

הנוהל אינו מגביל את מספר הפעמים שמותר לירות לעבר אותו חשוד. עם זאת, נקבע בנוהל כי **"השימוש הינו על-פי חוק, סביר ומידתי (מידת הכוח החיונית וההכרחית להשגת המטרה שבגינה נדרש)"**²⁴ וכי השימוש ייפסק **"מייד עם הפסקת הצידוק או הצורך בהפעלה"**.

לגבי ציבור שאסור להפעיל לעברו אקדח טייזר, הנוהל מציין נשים הרות בלבד ואינו מתייחס לשימוש באקדח כלפי אוכלוסיות אחרות, למשל קטינים, קשישים וחשודים אזוקים. במענה על פניית האגודה לזכויות האזרח למשטרה במאי 2012, השיבה המשטרה כי אין על-פי הנוהל איסור ירי לעבר ילדים, **"מתוך הנחה כי לשוטרי משטרת ישראל רמה ערכית גבוהה... על אף זאת, ועל מנת לוודא שלא יקרו מקרים מסוג זה, ייבחן ביצוע עדכון של נוהל ההפעלה בהתאם"**.²⁵ בתשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא זה מסרה המשטרה כי היא אימצה חלק מהמלצות האגודה בנושא, ובשבועות הקרובים צפויה להסתיים עבודת המטה לעדכון הנוהל, שבמסגרתו יורחבו האוכלוסיות שאסור יהיה להפעיל נגדן אקדח טייזר.²⁶ משטרת ישראל לא מסרה באילו אוכלוסיות מדובר.

²⁰ משטרת ישראל, **נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003**, "נוהל הפעלת טייזר", תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

²¹ משטרת ישראל, **נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003**, "נוהל הפעלת טייזר", תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

²² משטרת ישראל, **נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003**, "נוהל הפעלת טייזר", סעיף 16(ט-יא), תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

²³ משטרת ישראל, **נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003**, "נוהל הפעלת טייזר", סעיף 14(א), תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

²⁴ משטרת ישראל, **נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003**, "נוהל הפעלת טייזר", סעיף 12(ב), תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

²⁵ מתוך: מכתב מאת אגף המבצעים במטה הארצי של משטרת ישראל לאגודה לזכויות האזרח בישראל בנושא: **"פניית האגודה לזכויות האזרח – נוהלי שימוש בטייזר"**, 14 במאי 2012.

²⁶ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

במחקר שנערך על אקדח הטייזר ב-NIJ - כאמור, סוכנות אמריקנית שעל מחקרה נסמכת גם משטרת ישראל - נכתב כי ההתמודדות עם שימוש חריג ובלתי מידתי באקדח טייזר תהיה על-ידי קביעת נהלים והנחיות ברורים, שיוכלו לסייע לשוטר להעריך נכון את גילו, מינו ומצבו הבריאותי של החשוד. כמו כן, יש לכלול בנהלים כללים לירי באקדח לעבר אנשים אזוקים. נוסף על כך, הואיל ומקרי המוות שלאחר פגיעת אקדח טייזר התרחשו במקרים שבהם נורה מספר רב של יריות, המליצו החוקרים כי הנוהל יכלול איסור להפעיל אקדח טייזר יותר משלוש פעמים ברציפות לעבר אותו חשוד.²⁷

4. המחלוקת על ההשלכות הבריאותיות של פגיעה מאקדח טייזר ומידת הקטלניות

שלו²⁸

השימוש באקדח טייזר מלווה בדיון ציבורי אשר להשלכות הבריאותיות האפשריות של פגיעה מאקדח זה. בדיון זה יש מחלוקת בנוגע להשלכות אלו ולמידת חומרתן. בפרק זה נציג להלן ממצאי מחקר שערכה הנציבות האוסטרלית העוסקת במחקר בנושא המשפט הפלילי (Crime and Misconduct Commission) (CMC). נציבות זו היא גוף עצמאי ובלתי תלוי המחויב במתן דין-וחשבון לוועדה הפרלמנטרית לענייני משפט פלילי בפרלמנט האוסטרלי.²⁹ המחקר שיוצג להלן נערך בשנת 2008, ויש בו סקירה מקיפה של מחקרים שערכו גופים ממשלתיים וציבוריים באוסטרליה וברחבי העולם, בנושא ההשלכות הבריאותיות של פגיעה מאקדח טייזר :

הפגיעות מירי באקדח טייזר יכולות להיווצר מפגיעת החצים בגוף, ממכת חשמל עקב חדירת החצים לגוף וממכת חשמל עקב המגע הישיר של האקדח בגוף. הפגיעות מאקדח טייזר נחלקות לשני סוגים : **פגיעות ישירות ופגיעות עקיפות.**

הפגיעות הישירות נגרמות כעקב פגיעת החצים בגוף וקבלת מכת חשמל, והן גירוי והיווצרות של אדמומיות ושלפוחיות בעור וחתכים בגוף.

הפגיעות העקיפות הן חבלות הנובעות מנפילת הנפגע כתוצאה מנטרול מערכת השרירים שלו, כלומר חבלות בדרגות משתנות, עד חבלות קשות בגופו או בראשו של החשוד הנובעות מנפילה הנגרמת מאובדן שליטה על השרירים. מדובר במיוחד בנפילה ממקום גבוה ומשום כך על השוטר היורה להביא בחשבון את מאפייני הסביבה בבואו להשתמש באקדח טייזר, לדוגמה את הימצאות החשוד במקום גבוה או במקום דליק.

אשר ל**פגיעות הישירות**, מחקרים סטטיסטיים מוכיחים כי רוב האנשים שנפגעו מאקדח טייזר לא סבלו מפגיעות ישירות חמורות, ושיעור גבוה מהנפצעים סבלו מפציעות לא חמורות. על-פי מחקרים שנערכו בנושא, ההסתברות לגרימתן של פציעות חמורות עקב שימוש באקדח טייזר היא נמוכה. במחקר של

²⁷ [U.S Department of Justice – National Institute of Justice \(NIJ\), Police Use of Force, Taser and Other Less-Lethal Weapon. May 2011.](#)

²⁸ [Lauren Hancock and France Gant, "Taser – A Brief overview of the research literature", *Crime and Misconduct Commission Queensland*, 8 \(November 2008\).](#)

²⁹ מתוך : אתר האינטרנט של הנציבות האוסטרלית למחקר בנושא המשפט הפלילי.

אוניברסיטת Wake Forest האמריקנית נמצא כי 99.7% ממי שהופעל נגדם אקדח טייזר לא נפצעו כלל או סבלו מפציעות קלות.³⁰

המחלוקת בקהילה הרפואית אשר להשלכות הבריאותיות של פגיעה מאקדח טייזר נובעת מכמה סיבות: הסתירות הקיימות בין ממצאי המחקרים בנושא, היעדר מחקרים בלתי-תלויים ואיכותיים ומחסור בניסויים שנערכו בבני-אדם. אשר לניסויים, בשל מגבלות אתיות וחוקיות, שאינן מאפשרות לערוך ניסויים על אנשים המכורים לחומרים מסוכנים או על חולי נפש (שתי אוכלוסיות שהמשטרה נאלצת לעתים להשתמש נגדן באקדח טייזר), רוב הניסויים בנושא נערכים על בעלי-חיים ועל בני-אדם בריאים, בעיקר שוטרים. נוסף על כך, הניסויים נערכים בתנאי מעבדה, כלומר הירי לעבר הנבדקים הוא קצר ומדויק ומכוון כלפי החלק האחורי של הגוף ורחוק מהלב, ולא לעבר פלג הגוף הקדמי, כפי שנעשה על-פי רוב בפועל.

בפרק זה נתמקד בשלושה היבטים של ההשלכות הבריאותיות של פגיעה מאקדח טייזר בבני-אדם: קבוצות האוכלוסייה הפגיעות יותר לירי מאקדח הטייזר; הקשר בין פגיעת טייזר לפגיעה בלב; הקשר בין פגיעת טייזר לתמותה:

קבוצות האוכלוסייה שהן הפגיעות יותר לאקדח הטייזר הן נשים בהיריון, ילדים, קשישים ואנשים עם קוצבי לב. עם זאת, רק מעט מחקרים בחנו את השפעת הטייזר על קבוצות אלו ולגבי אנשים עם קוצבי לב יש מחקרים המלמדים שאנשים שהושלתו בגופם מכשירים רפואיים אינם ברמת סיכון גבוהה עקב פגיעת האקדח. בבדיקה שערך ארגון "אמנסטי" של מקרי מוות של אנשים שנפגעו מירי מאקדח טייזר, עולה כי ההרוגים סבלו מבעיות לב או מבעיות נפשיות או היו תחת השפעת חומרים מסוכנים. משכך, נטען בדוח, אפשר אולי להסיק שלקבוצות אוכלוסייה מסוימות הירי מאקדח טייזר עלול להיות מסוכן יותר ואף קטלני. סוכנות ה-NIJ ממליצה לאסור על השוטרים להפעיל אקדח טייזר לעבר ילדים, קשישים, נשים בהיריון וחולי לב, אלא אם כן הנסיבות מחייבות זאת. **כאמור, הנוהל הנוכחי של משטרת ישראל אוסר להפעיל את המכשיר אך ורק לעבר נשים בהיריון,³¹ אם כי בכוננת המשטרה להרחיב את האוכלוסיות שאסור יהיה להפעילו כלפיהן.**

ההשלכות הבריאותיות על הלב: רוב המחקרים העוסקים בהשלכות הבריאותיות של פגיעה מאקדח טייזר מתמקדים בפגיעה בהפרעות בקצב הלב ובגרמה לפרפור חדרי הלב. נציין כי בניסויים שבוצעו בבני-אדם לא נמצא כי פגיעה מטייזר גרמה לפרפור חדרים ולשינויים בקצב הלב. עם זאת, מועלית הטענה שבניסויים בבני-אדם הירי כוון הרחק מלבם של הנבדקים, ואכן לא נגרמו הפרעות בקצב הלב שלהם, ואולם בניסויים בבעלי-חיים אותרה פגיעה בלבם של בעלי-החיים לאחר פגיעה מאקדח טייזר. גם במחקר של NIJ משנת 2008 נקבע שככלל אקדח הטייזר בטוח, ואין עדויות מחקריות לכך שפגיעתו עלולה לגרום להפרעות בקצב הלב בקרב אנשים בריאים. עם זאת, יש לציין כי גם כלפי מחקר זה, כמו כלפי מחקרים אחרים שנעשו בתחום, מועלית הביקורת שנסבה בין היתר על מידת המהימנות שלו.³²

בסקירה המחקרית של הנציבות למחקר בנושא המשפט הפלילי באוסטרליה נכתב כי לאור הממצאים הסותרים בין המחקרים השונים, ולצד העובדה שרובם בוצעו בבעלי-חיים, קשה להסיק מסקנות ברורות

³⁰ [U.S Department of Justice – National Institute of Justice \(NIJ\), Police Use of Force, Taser and Other Less-Lethal Weapon, May 2011.](#)

³¹ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", סעיף 4(ב)16, תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

³² Aaron Sussman, "Shocking the Conscience: What Police Taser and Weapon Technology Reveal About Excessive Force Law", 59 *UCLA L. Rev.* 1342 (2012).

על הקשר בין השימוש בטייזר ובין פגיעה בלב בקרב בני-אדם. באחד המחקרים, שנערך בשנת 2008 ונכלל בסקירת הנציבות האוסטרלית, נקבע כי לא ראוי להסיק שפגיעת אקדח טייזר אינה עלולה לגרום לבעיות לב, וכדי שניתן יהיה לענות על שאלה זו יש צורך במחקרים נוספים, שיכללו ניסויים בבני-אדם.³³ לסיכום, על אף המורכבות והבעיות המתודולוגיות של המחקרים על הקשר בין פגיעתו של אקדח טייזר לפגיעות בלב, **רוב החוקרים נוטים לקבוע כי הסיכוי לפגיעה בלב קטן, בעיקר בקרב בני-אדם בריאים.**

אשר לקשר בין שימוש באקדח טייזר לבין תמותה, ה-NIJ טוענת כי מקרי המוות שאירעו לאחר פגיעתו של אקדח טייזר הם נדירים.³⁴ גם במקרים אלו יש להבחין בין מוות שנגרם באופן ישיר כתוצאה מפגיעת טייזר, למקרים שבהם ייתכן ששילוב של פגיעה מאקדח טייזר ושל משתנים נוספים – כמו שימוש בסמים או מחלות לב קודמות – הוא שגרם לפגיעה בלב או למוות. ככל הידוע, לא דווח על מקרי מוות שנגרמו **באופן ישיר** מפגיעת טייזר. יש לציין כי חוקרים מניחים שירי רצוף לעבר החשוד עלול להגדיל את הסכנה להפרעות קצב הלב וכך לגרום למותו. גם ה-NIJ מציינת כי ברוב מקרי המוות שאירעו לאחר חשיפה לפגיעת אקדח טייזר היה ירי רצוף וממושך לעבר החשוד.³⁵

יש המעריכים כי הגורם הנפוץ ביותר למוות כתוצאה מפגיעת אקדח טייזר הוא מצב המכונה excited delirium; מצב זה אינו מוגדר מצב קליני אלא מצב נפשי קיצוני, המלווה בהתרגשות פסיכולוגית, המתבטאת בירידת חום הגוף, רעידות חזקות, דמעות וגילויים של כוח סבל רב מבלי להתעייף. לטענת היצרן, "טייזר אינטרנשיונל", excited delirium הוא הגורם העיקרי למקרי המוות שאירעו זמן קצר לאחר פגיעה מאקדח טייזר, אך גם בנושא זה בשל המחסור במחקרים אי-אפשר לקבוע אם הפגיעה מאקדח טייזר היא שמובילה למצב מנטלי זה או שהחשוד יכול להיקלע אליו מעצם ההיתקלות עם השוטרים, וכן לא ברור אם אנשים במצב מנטלי זה נוטים להיפגע פגיעות קשות יותר מאקדח טייזר.³⁶

דוח של ארגון "אמנסטי" וכן מחקרים אחרים, שהתמקדו בכמה סוגיות – ובהן ההשלכות הבריאותיות של פגיעת אקדח טייזר על אוכלוסיות פגיעות יותר, ההשלכות של מספר רב של יריות מאקדח טייזר לעבר החשוד וכן ירי מאקדח טייזר לעבר חשוד שנקלע למצב המכונה excited delirium- מניחים כי פגיעת ירי של אקדח טייזר עלולה לגרום למוות בקרב אוכלוסיות מסוימות ובנסיבות מסוימות, אולם בכל מקרה יש צורך במחקרים נוספים בנושא זה. **ארגון "אמנסטי" קרא לאסור את השימוש באקדח טייזר כל עוד לא נעשו מחקרים קפדניים ובלתי תלויים בנושא, וכן בהמשך לאסור את השימוש בו אם ניתן לעשות שימוש באמצעים אחרים.**³⁷

³³ Nanthakumar, K. et al. "Cardiac electrophysiological consequences of neuromuscular incapacitating device discharge", *Journal of the American College of Cardiology*, 48 (2008), p 798.

In: [Lauren Hancock and France Gant, "Taser – A Brief overview of the research literature", *Crime and Misconduct Commission Queensland*, 8 \(November 2008\).](#)

³⁴ [U.S Department of Justice – National Institute of Justice \(NIJ\), Police Use of Force, Taser and Other Less-Lethal Weapon. May 2011.](#)

³⁵ [U.S Department of Justice – National Institute of Justice \(NIJ\), Police Use of Force, Taser and Other Less-Lethal Weapon. May 2011.](#)

³⁶ [Lauren Hancock and France Gant, "Taser – A Brief overview of the research literature", *Crime and Misconduct Commission Queensland*, 8 \(November 2008\).](#)

³⁷ [Lauren Hancock and France Gant, "Taser – A Brief overview of the research literature", *Crime and Misconduct Commission Queensland*, 8 \(November 2008\).](#)

לסיכום, שאלת ההשלכות הבריאותיות של פגיעת אקדח טייזר עדיין שנויה במחלוקת. בעוד במחקרים לא נמצא קשר ישיר בין פגיעת אקדח טייזר למקרי מוות, נמצא כי פגיעה מאקדח זה העלתה את הסיכון לפציעות חמורות ולמוות בקרב אנשים מסוימים בנסיבות מסוימות, למשל עקב ירי המכוון לעבר אנשים המכורים לסמים או לעבר אנשים עם בעיות בריאותיות כמו מחלות לב או נפש, או עקב שימוש מופרז באקדח כלפי אותו חשוד.

בנספח הרפואי לנוהל הפעלת אקדח הטייזר של משטרת ישראל נכתב כי "מעל 100,000 איש נחשפו למגע עם מכשיר הטייזר ובדיקות ומחקרים מראים כי מסך הנתונים של היצרן, המתייחס ל-2,000 שימושים מבצעיים ודיווחים של סוכנויות לאכיפת החוק בצפון אמריקה, עולות תובנות מסוימות לגבי הסיכונים והאופי של הפציעות. הסיכוי לפציעות מסכנות חיים ושאר פציעות חמורות כגון פציעות בעין, נחשב נמוך מאוד. הסיכון האינטואיטיבי הגבוה הוא של פגיעת ראש כתוצאה מהתמוטטות בלתי מבוקרת למחצה" (ההדגשה במקור).³⁸

על-פי הנוהל, אזרח שנפצע עקב הפעלת טייזר יפונה לבית-החולים.³⁹ ממשטרת ישראל נמסר כי לא ידוע להם על מקרי פגיעה או אשפוז של אזרחים בעקבות שימוש באקדח טייזר.⁴⁰ גם ממשד הבריאות נמסר כי אין בידיו נתונים על מספר הפניות לחדרי המיון והאשפוזים בעקבות שימוש במכשיר זה.⁴¹ נוסף על כך, אין בידי משרד הבריאות והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתונים על מקרי מוות בעקבות ירי של אקדח טייזר, שכן בסיבות המוות מצוין המצב הרפואי ולא גורם המוות.⁴²

5. פיקוח, בקרה ונתונים

לאקדח הטייזר יש כרטיס זיכרון שמתעד את מועדי השימוש בו ואת משך הלחיצה על ההדק. את הנתונים הללו אפשר להוריד למחשב, וכך לעקוב אחר מספר הפעמים שבהן נעשה שימוש באקדח ואחר דפוסי השימוש של השוטר באקדח.

כאמור, אקדח טייזר אינו נשק אישי אלא נשק יחידתי, ובתום השימוש הוא מופקד במחסן הנשק היחידתי. לפני היציאה למשימה השוטר חותם על המכשיר ביומן היחידה. בתום המשימה, אם נעשה שימוש באקדח, השוטר נדרש למלא טופס דיווח מפורט, הכולל את הפרטים שלהלן: שם החשוד; מין החשוד; סוג האירוע: הפעלה במגע ישיר, באמצעות מחסנית, הפעלה בלתי רצונית, תקלה, כיוון ללא הפעלה וכן תיאור מפורט של נסיבות האירוע, תוצאותיו ומקום הפגיעות בגוף וסוג הפגיעות (ראו נספח 1).

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשטרת ישראל בבקשה לקבל נתונים על היקף השימוש באקדח טייזר, על מספר האנשים נגדם הופעל אמצעי זה, וכן על מספר ההפעלות שנעשו בניגוד לנהלים מאז הכנסתו של האקדח לשימוש במשטרת ישראל. במענה על פנייתנו השיבה המשטרה כי למשטרת ישראל

³⁸ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", נספח ה' – רפואה, תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

³⁹ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

⁴⁰ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

⁴¹ אגף למידע ומחשוב תחום מידע, משרד הבריאות, שיחת טלפון, 24 באפריל 2013.

⁴² פרופ' איתמר גרוטו, ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות; מידע שנמסר על-ידי הגב' ורדה אלפיה בשיחת טלפון, 8 במאי 2013;

לדברי גב' נעמה רותם, ראש תחום בריאות ותנועה טבעית בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "מקור המידע על סיבות המוות הינן תעודות הפטירה, ולא מצוין בתעודות סוג האקדח". לדבריה, גם אם הדבר היה מצוין בתעודות הפטירה, אין לאקדח הטייזר קוד בסיווג הגורמים למוות. עוד הוסיפה, כי לא זכורים להם מקרים שבהם צוין בתעודות הפטירה אקדח טייזר; דואר אלקטרוני, 6 במאי 2013.

אין נתונים עדכניים על היקף השימוש באקדח טייזר בשנת 2010, השנה שבה החל השימוש במכשיר זה במשטרה, היות שהטמעת המכשיר במשטרה הייתה הדרגתית.⁴³

להלן נתונים על מספר ההפעלות של אקדחי הטייזר בשנים 2011–2012, לפי מחוזות, כפי שעולה מדיווחי היחידות:⁴⁴ יש לשים לב שמדובר במספר הפעמים שבהן נעשה שימוש באקדחי הטייזר שברשות המשטרה, ולא במספר האנשים שכלפיהם הופעלו אקדחים אלה, כלומר, יכול להיות שכלפי אדם מסוים נעשתה יותר מהפעלה אחת:

מחוזות	2011	2012
מחוז תל-אביב	115	173
מחוז מרכז	87	94
מחוז ירושלים	62	60
מחוז דרום	54	67
מחוז חוף	52	52
מחוז צפון	15	23
מחוז שומרון-יהודה	0	3
סה"כ	385	472

מהטבלה עולים ממצאים אלו:

- בשנים 2011-2012 חלה עלייה במספר ההפעלות של אקדח הטייזר - 87 הפעלות יותר בשנת 2012. ייתכן שהעלייה נובעת מהגידול במספר אקדחי הטייזר שהיו ברשות המשטרה בשנת 2012 לעומת שנת 2011.

- מספר ההפעלות של אקדח הטייזר במחוז תל-אביב הוא הגדול ביותר: 115 ו-173 הפעלות בשנים 2011 ו-2012 בהתאמה; המספר הנמוך ביותר הוא במחוז יהודה ושומרון (ש"י).⁴⁵ אין בידינו הסבר לפערים בהיקף ההפעלות בין המחוזות השונים.

מעבר לנתונים המוצגים בטבלה, בשנת 2012 היו 109 הפעלות נוספות של אקדח הטייזר כדלקמן: 20 הפעלות על-ידי חיילי משמר הגבול; 45 הפעלות על-ידי יחידות סיור מיוחדות (יס"מ) ו-44 הפעלות על-ידי יחידות בילוש ומודיעין. כלומר כלל ההפעלות של אקדח הטייזר בשנת 2012 הסתכמו ב-581. אין בידינו מידע על הפעלות מכשירי טייזר על-ידי יחידות אלה בשנת 2011 וכן אין בידינו נתונים על מספר ההפעלות שנעשו על-ידי אגף התנועה.

מרכז המחקר והמידע של הכנסת ביקש לקבל מהמשטרה גם פילוח של מספר ההפעלות של אקדח הטייזר על-פי מאפיינים שונים של החשודים כגון מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה וכדומה, אך המשטרה לא העבירה מידע זה ומסרה כי "מאפייני האוכלוסייה שכלפיה נעשה שימוש באקדח הטייזר הם תלויי אזור,

⁴³ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

⁴⁴ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

⁴⁵ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

ולכן אין פרופיל של אדם או שיוך מסוים שעל בסיסו ניתן לקבוע כי הוא דמות טיפוסית שכלפיה יופעל מכשיר טייזר".⁴⁶

בהמשך לכך, חשוב להדגיש כי על אף האפשרות להתחקות אחר היקף השימוש ודפוסי השימוש באקדחי טייזר - כלומר הנסיבות והמשימות המשטריות שבהן נעשה שימוש במכשיר - באמצעות כרטיס הזיכרון שנמצא באקדח ובאמצעות היומן המבצעי בתחנות המשטרה וטופסי הדיווח שהשוטרים ממלאים לאחר השימוש באקדח, משטרת ישראל לא מסרה למרכז המחקר והמידע נתונים על מספר החשודים שנגדם הופעלו האקדחים, על המאפיינים השונים של חשודים אלה ועל הנסיבות שבהן נעשה שימוש באקדחים.

אשר לשימוש לא מידתי באקדחי טייזר, כלומר שימוש בניגוד לנהלים, גורמי האכיפה והמשפט השיבו על בקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת כי אין בידיהם נתונים על מספר המקרים שבהם נעשה שימוש החורג מהנהלים, כפי שיוצג להלן:

ממשטרת ישראל נמסר כי שימוש לא מידתי באקדח טייזר בניגוד לנוהל אפשר שייוודע לגורמי המשטרה, אם השוטר או מישהו אחר דיווח על כך או אם הוגשה תלונה למחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש) בנושא. לדברי המשטרה, כל מקרה נבחן לגופו ושוטר שפעל בניגוד לנוהל יעבור הכשרה נוספת, או שיינקטו נגדו צעדים משמעותיים ואף תישלל ממנו ההסמכה להפעיל אקדח טייזר.⁴⁷

מהמחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים נמסר כי אין באפשרותם להפיק נתונים בדבר מספר התלונות שהוגשו על שימוש לא מידתי באקדח טייזר, כלומר שימוש בניגוד לנהלים, מכיוון שהתלונות למח"ש העוסקות בשימוש לא מידתי בכוח אינן מסווגות לפי אופן השימוש בכוח (אקדח טייזר, סטירה, אגרוף וכיו"ב). עו"ד יפעת בן-עמי, סגן בכיר (א') בפועל במח"ש, מסרה כי "מאז הכנסת הטייזר לשימוש המשטרה מתקבלות במחלקתנו תלונות רבות בנושא, כאשר בחלקן הגדול נמצא כי הטענות מתיישבות עם שימוש חוקי במכשיר הטייזר או אגב חריגה קלה ממנו, שנעשו בסמכות המוענקת לשוטר על-פי דין לצורך מילוי תפקידו". לדבריה, בשנים האחרונות נחקרו במח"ש כמה תיקים בגין טענות לשימוש באקדח טייזר תוך חריגה מסמכות, ומאחר שהחקירה העלתה כי מדובר בחריגה מסמכות במידה מוגבלת, הוחלט על העמדת השוטרים המעורבים באירוע לדין משמעתי. בימים אלו הסתיימה חקירה נגד שוטר שנהג להשתמש במכשיר טייזר לשם התעללות באנשים שהיו נתונים למרותו, ובכוונת מח"ש להגיש נגדו כתב-אישום בכפוף לשימוע.⁴⁸ אף-על-פי-כן, אין למח"ש נתונים מספריים המצביעים על היקף התלונות בנושא.

מהנהלת בתי-המשפט נמסר כי לא ניתן להפיק דוח על מספר התיקים שהתנהלו בעבר ואשר מתנהלים כיום בבתי-המשפט נגד שוטרים בגין שימוש לא מידתי באקדח טייזר.⁴⁹

מהסנגוריה הציבורית נמסר כי אין בידיהם מסד נתונים מובנה ומוסדר על תלונות הסנגוריה הציבורית בגין שימוש לא מידתי של שוטרים במכשיר טייזר. עם זאת, נמסר כי מתוך 128 תלונות שהוגשו בשנת 2012 על-ידי הסנגוריה הציבורית מחוז מרכז ותל-אביב בגין שימוש בכוח, נמצא כי ב-23 מקרים היו

⁴⁶ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

⁴⁷ רב-פקד אילן מושלי, ראש תחום הפרות סדר, משטרת ישראל, מכתב, 7 במאי 2013.

⁴⁸ עו"ד יפעת בן-עמי, סגן בכיר (א') בפועל, מחלקה לחקירת שוטרים, דואר אלקטרוני, 2 במאי 2013; עו"ד יפעת בן-עמי, סגן בכיר (א') בפועל, מחלקה לחקירת שוטרים, שיחת טלפון, 6 במאי 2013.

⁴⁹ קובי משמוש, מנהל מחלקת כלכלה וסטטיסטיקה, הנהלת בתי-המשפט, דואר אלקטרוני, 30 באפריל 2013.

מעורבים באירועים מכשירי טייזר (18% מהמקרים). 15 מהמקרים (65% מהמקרים שבהם היה שימוש באקדח טייזר) נסגרו בגין חוסר עניין לציבור, והיתר עדיין בבדיקה.⁵⁰

6. דיון

ארגוני משטרה שונים בעולם, ובהם משטרת ישראל, משתמשים באמצעי נשק המוגדרים "פחות מקטלניים" כדי לבצע את משימת השיטור עם מינימום פגיעות של החשודים או העצורים ושל כוחות השיטור עצמם. בין האמצעים הללו נכלל מכשיר שליטה חשמלי מדגם M-26, הידוע בכינוי "אקדח טייזר". הפעלתו של אקדח זה מביאה לפריקת מטען חשמלי אשר גורמת הן לכאב והן לנטרול יכולת התנועה של החשוד. השימוש באקדח טייזר החל במשטרת ישראל בשנת 2010.

מאז החלו ארגוני המשטרה במדינות המערב להשתמש באקדח טייזר, נשמעת בקרב אנשי רפואה וארגונים חברתיים לזכויות אדם ביקורת על מכשיר זה, בטענה שהוא גורם לפציעות חמורות ואף למוות.

עם זאת, ממחקרים שנערכו בנושא זה עולה שאין בסיס מחקרי מספיק לקביעת ההשלכות הבריאותיות של הפגיעה מאקדח טייזר, מכמה סיבות: מחסור במחקרים מהימנים, בלתי תלויים ואיכותיים בנושא, ממצאים סותרים של המחקרים, וכן העובדה שרוב הניסויים בנושא נערכו בבעלי-חיים ואלו שנערכו בבני-אדם נערכו בנבדקים בריאים. בשל כך עדיין יש מחלוקת אשר להשלכות הבריאותיות של הפגיעה מאקדח טייזר.

רוב המחקרים התמקדו בסכנה לפגיעה בלב, אולם ממחקרים אלה לא ניתן לקבוע באופן ברור אם אקדח הטייזר מסוכן ללב אם לאו. כמו כן, לא נמצא קשר ישיר בין פגיעה מאקדח טייזר לבין תמותה. מחקרים מצביעים על האפשרות ששילוב של פגיעה מאקדח טייזר ושל משתנים נוספים יגרום למוות, לדוגמה ירי רצוף וממושך לעבר אותו אדם; ירי לעבר אוכלוסיות בסיכון ובהן חולי לב, חולי נפש, נשים בהיריון, קטינים, מכורים לסמים; היקלעות של החשוד למצב נפשי ופיזיולוגי קיצוני ופגיעה מאקדח טייזר. אך שוב, יש להדגיש כי הבסיס המחקרי הקיים כיום בנוגע להשלכות הבריאותיות של הפגיעה מאקדח טייזר אינו מספיק, וגורמים רבים סבורים שיש צורך חיוני לערוך מחקרים נוספים וניסויים בבני-אדם בנושא זה.

על אף זאת, הסוכנות למחקר, הערכה ופיתוח של משרד המשפטים האמריקני קבעה כי אקדח הטייזר הוא מכשיר בטוח, שאין לסווגו כנשק אלא כמכשיר שליטה חשמלי. בבואה של משטרת ישראל לבחון את הכנסת אקדח הטייזר לשימוש בשורותיה היא נסמכה, בין השאר, על מחקרי סוכנות זו.

כאמור, שאלת ההשלכות הבריאותיות של הפגיעה מאקדח טייזר עדיין שנויה במחלוקת. בעוד במחקרים לא נמצא קשר ישיר בין פגיעת אקדח טייזר למוות, נמצא כי בקרב אנשים מסוימים בנסיבות מסוימות הפגיעה מאקדח טייזר הגדילה את הסיכון לפציעות חמורות ולמוות.

בהקשר זה יש לציין כי הנוהל המשטרתי העוסק בהפעלת אקדח טייזר הוא ארוך מאוד, כ-40 עמודים, והוא עמוס פרטים וכולל הנחיות שבחלקן הן כלליות מאוד. לדוגמה, הנוהל אינו מגביל את מספר הפעמים שבהן מותר לירות לעבר אותו חשוד וקובע כי השימוש הוא "על-פי חוק, סביר ומידתי (מידת הכוח החיונית וההכרחית להשגת המטרה שבגינה נדרש)"⁵¹ ושהשימוש ייפסק "מיד עם הפסקת הצידוק

⁵⁰ עו"ד גיל שפירא, סגן בכיר לסגנון הציבורי הארצי וממונה על ענייני החקיקה בסנגוריה הציבורית, שיחת טלפון, 2 במאי 2013.

⁵¹ משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", סעיף 12(ב), תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד 1 במאי 2014.

או הצורך בהפעלה". קביעתן של הנחיות כלליות נובעת ככל הנראה מהצורך לאפשר לשוטר להפעיל שיקול דעת בהתאם לנסיבות האירוע. מנגד, היעדרן של הנחיות ברורות עלול לגרום לפרשנות לא נכונה שלהן וכך להביא להפעלה לא מידתית של המכשיר.

ייתכן שבשימוש באמצעים פחות מקטלניים, ובהם אקדח טייזר, ידם של השוטרים תהיה קלה יותר על ההדק בהשוואה לשימוש בנשק חם. לכן יש חשיבות יתרה הן לכללים ברורים לשימוש באמצעים אלה והן לשיקול הדעת שמפעיל השוטר לפני השימוש במכשיר.

יש לציין כי העובדה שלאקדח הטייזר יש כרטיס זיכרון שמתעד כל הפעלה של המכשיר בצירוף חובת השוטר למסור דיווח מפורט בכל מקרה של שימוש באקדח טייזר כדין ושלא כדין, מאפשרות למשטרת ישראל לעקוב מקרוב אחר השימושים באקדח הטייזר בכלל והשימושים הלא מידתיים בו ונסיבותיהם בפרט. תיעוד זה יכול לסייע למשטרה להפיק לקחים מאירועים קודמים ולמנוע את הישנותם של מקרים לא רצויים. על אף כל זאת, משטרת ישראל מסרה לנו נתונים רק על מספר ההפעלות של האקדח בשנים 2011–2012, בפילוח למחוזות בלבד, ולא על מספר החשודים שנגדם הופעל אמצעי זה. היעדרם של נתונים מלאים אינו מאפשר להתחקות אחר דפוסי השימוש במכשיר והנסיבות שבהן השוטרים נוהגים להשתמש בו, וללא נתונים אלה לא ניתן יהיה לשפר את דפוסי ההתנהגות בנושא זה ולמנוע שימוש חריג ומופרז באקדח טייזר. גם המחלקה לחקירות שוטרים והנהלת בתי-המשפט לא העבירו לידינו נתונים על תלונות על שימוש מופרז וחריג של שוטרים באקדח טייזר.

היעדר קביעה מחקרית חד-משמעית בדבר בטיחותו של אקדח הטייזר לצד מחסור במחקרים איכותיים ובלתי תלויים בנושא השלכותיו הבריאותיות, ונוסף על כך, היעדרם של נתונים על השימושים הראויים והלא-ראויים באקדח במשטרת ישראל, מלבים את המחלוקת בדבר בטיחותו של אקדח הטייזר, שנמצא בשימושה של משטרת ישראל מאז שנת 2010.

נספח מס' 1 - דו"ח הפעלה ושימוש של אקדח הטייזר⁵²

1. תאריך _____

אל:

(עפ"י טבלת דיווח שבסעיף 16 ח' בנוהל – הפעלה, תיעוד ודיווח)

1.1.1.1.1.1

דו"ח הפעלה ושימוש

1. תחנה/יחידה _____, מרחב: _____, מחוז/אגף: _____
2. מקום האירוע _____ תאריך _____ שעה _____ מס' אירוע _____
3. שם ודרגת השוטר המפעיל _____
4. תאריך+שעת בדיקת תקינות _____
5. סוג האירוע _____ (1. כיוון ללא הפעלה, 2. הפעלת מכשיר במגע ישיר, 3. הפעלת מכשיר באמצעות מחסנית, 4. הפעלה בלתי רצונית, 5. אי-פעולת מכשיר – תקלה)
6. שם המטרה _____ מין המטרה _____
7. מס' קטלוגי של המחסנית שהופעלה _____
8. תיאור נסיבות האירוע _____

1.1.1.1.1.1 תוצאות האירוע _____

---

⁵² משטרת ישראל, נוהל מבצעי מס' 90.221.103.003, "נוהל הפעלת טייזר", נספח ג'-דוח הפעלה ושימוש, תאריך עדכון: 1 במאי 2012. תוקף הנוהל עד: 1 במאי 2014.

1.1.1.1.1.1.2 תיאור פגיעה (פרוט מקום פגיעת החיצים , פגיעות נוספות במידה והיו והגורמים להן)

1.1.1.1.1.1.3 טווח ודיוקי פגיעה : טווח הפעלה מוערך במטרים _____

1.1.1.1.1.1.3.1 מרחק מוערך בין נקודת המכוון של סמן הלייזר לנקודת פגיעת החיצון העליון

בס"מ _____ (במידת האפשר)

מרחק הפגיעה בין החיצים בס"מ _____

9. התייחסות מפקד היחידה _____

חתימת מפקד היחידה _____

10. התייחסות אג"מ היחידה _____

חתימת אג"מ היחידה _____

